מתעסק דמאי אי דחלבים ועריות חייב(א) א) ב) [דאמר רב נחמן אמר שמואל א המתעסק בחלבים ועריות חייב] שכן נהנה א) ג) ואי מתעסק בשבת פטור ג) מאי טעמא ד) מלאכת מחשבת אסרה תורה לרבא משכחת לה כגון שנתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר לאביי משכחת לה כגון דנתכוון להגביה את התלוש וחתך את המחובר דאיתמר ה) נתכוון להגביה את התלוש ו) וחתך את המחובר פטור מאי טעמא דהא לא איכוון לשום חתיכה לחתוך את התלוש וחתך את המחובר אביי אמר חייב דהא איכוון לשום חתיכה רבא אמר ג) פטור ג) דהא לא איכוון לחתיכה דאיסורא: ד) רבי יוסי אומר לא נחלקו כו': תניא אמר להן רבי יוסי דקדקתם אחרי מאי אמרי ליה דאמר להו דקדקתם אחרי הכי א"ל ה) הגביה בין השמשות מהו אמר להו דקדקתם אחרי ונימא להו מקצת הגבהה היתה מהיום ומקצתה למחר הכי נמי קאמר להו דקדקתם אחרי ולא העליתם בידכם כלום ולרבי יוסי גמר מלאכה לרבי אליעזר ו) פטור הא שמענא ליה דמחייב ז) דתנן ח) רבי אליעזר אומר האורג שלשה חוטין בתחלה ואחד על האריג חייב אמר רב יוסף רבי יוסי אליבא דר"א הכי מתני רבי אליעזר אומר האורג שלשה חוטין בתחלה ושנים על האריג חייב: א"ר יהודה פוטרו היה רבי יהושע אף מאשם תלוי: תניא א"ר יהודה פוטרו היה רבי יהושע אף מאשם תלוי שנאמר א כי תחטא ולא ידע פרט לזה שידע שחטא אמר לו ר"ש זהו שמביא אשם תלוי שנאמר ועשה ולא ידע וזה לא ידע במה עשה אבל ספק אכל חלב ספק לא אכל צא ושאל עליו אם מביא אשם תלוי אם לאו מאי הוי עלה ת"ש חטא ולא ידע במה חטא או ה ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם תלוי מאן שמענא ליה דאמר חטא ואין ידוע במאי חטא מביא אשם תלוי ר"ש וקא תני ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם תלוי שמע מינה ס"ל לרבי שמעון ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם תלוי: ר' שמעון שזורי ור"ש ז) אומר לא נחלקו כו' ח) אם כן מה ת"ל 2 אשר חטא בה פרט למתעסק: אמר רב נחמן אמר שמואל מתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה מתעסק בשבת פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה ט) א"ל רבא לרב נחמן והא תינוקות דכי מתעסק דמי י ותנן מי שהיו לו שני תינוקות אחד למול בשבת ואחד למול אחר השבת ושכח ומל את של אחר השבת בשבת רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע י פוטר עד כאן לא פטר רבי יהושע אלא משום דקסבר טעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה פטור אבל מתעסק בדבר דלאו מצוה אפילו רבי יהושע מחייב אמר לו הנח לתינוקות י) הואיל ומקלקל בחבורה חייב יא) מתעסק בחבורה חייב איתיביה רב יהודה לשמואל יב) ר' יהודה אומר אפי' מתכוין ללקט תאנים וליקט ענבים וליקט תאנים שחורות וליקט לבנות וליקט שחורות ר"א מחייב חטאת ורבי יהושע י פוטר והא הכא יג) מתעסק הוא ורבי יהושע נמי לא קא פטר אלא מן מינא למינא אבל בחד מינא אפילו רבי יהושע מחייב אמר ליה כ שיננא שבוק מתני' ותא יד) בתראי הכא במאי עסקינן כגון שאבד מלקט מלבו טו) נתכוון ללקט ענבים ושכח וסבור תאנים בעינא והלכה ידו על הענבים דרבי אליעזר סבר הרי נעשתה כוונתו ורבי יהושע סבר הרי לא נעשתה טז) כוונתו ומחשבתו

מתיב

מתעסק בחלבים. יז) כגון חלב ושומן לפניו ונודע שזה חלב וזה שומן ונתכוון לאכול שומן והביט למקום אחר והלכה ידו אל החלב ואכלו אי נמי חלב וחלב לפניו וסבור שהוא שומן ונתכוין לאכול חתיכה זו ואכל את זו ולא דמי לשוגג דשוגג היינו שנתכוין לחתיכה זו עצמה אבל סבור שהוא שומן יח): **מתעסק בעריות.** כגון נתכוון לבוא על אשתו נדה וסבור יט) טהורה היא אחותו ואשתו לפניו ונשמטה אשתו ולא ידע ובאה אחותו במקומה ולא דמי לשוגג דשוגג כגון שנתכוון לזו עצמה וסבור שהיא אשתו: **אלא מתעסק (ב) בשבת.** להכי אתא קרא למיפטריה. מתעסק בשבת מפרש לקמיה: **מלאכת מחשבת.** שחשב ונתכוין למלאכה זו עצמה: **משכחת לה.** מתעסק בשבת כגון שנתכוון כו': **להגביה.** פטור לדברי הכל דהאי מתעסק הוי דלא נתכוון לשום חתיכה: **דקדקתם אחרי.** כלומר נלחמתוני וקפחתוני: **הגביה.** חפץ בין השמשות שבין שבת ליום הכיפורים כדי להוציאו דלהגבהה חייב מיד שיש הגבהה שהיא הוצאה כגון שהיא סמוך לרשות הרבים והוא עומד ברשות הרבים מהו היכי מצית למימר התם מקצתה היום ומקצתה למחר: **דקדקתם אחרי.** והשבתם נצחתוני ולא הועלתם כלום דאיכא למימר נמי מקצת הגבהה היום ומקצת הגבהה למחר: **ולר' יוסי.** נמי נמי דמקצתה היום ומקצתה למחר כ) (הוא) גמר מלאכה הוא מאי קאמר לדברי הכל פטור והא שמעינן ליה לרבי אליעזר דמחייב: **ושנים על האריג.** כל השיעור הוא זה. ובתחלה היינו טעמא דבעי שלשה משום דסתריה דשנים אינן מתקיימין אבל הכא איכא למימר תליו היום ותליו למחר: **כי תחטא ולא ידע ואשם.** גבי אשם תלוי כתיב: **מאי הוי עלה.** דספק אכל ספק לא אכל איכא דר"ש: **חטא ואינו יודע במאי חטא.** כגון חלב ונותר לפניו ולא ידע איזו מהן אכל או ספק חטא או ספק לא חטא כגון שומן וחלב לפניו: **תינוקות היינו מתעסק.** שנתכוון למול את זה ומל את זה ושוגג כגון שהיה מתכוין לזה עצמו אבל סבור שנולד בשבת: **כדבר דלאו מצוה.** כגון נתכוין לתאנה זו ולקט את זו: **מקלקל בחבורה חייב.** דהכי אמרינן בבבא קמא בפרק המניח את הכד (דף לד:) כל המקלקלין פטורין חוץ מחובל ומבעיר: **אבל בחד מינא אפילו רבי יהושע מחייב.** כא] ואת אמרת מתעסק בשבת פטור דמשמע בסתם ואפילו בחד (ג) מינא: כב] **אפילו ר' יהושע מחייב.** כג] דלאו מתעסק הוא שהרי ללקיטת תאנים נתכוון וליקט תאנים אף על גב דאביי ורבא לא פטרי במתעסק אלא במתכוין להיתר כגון לחתוך את התלוש כד] אבל שמואל אפי' במתעסק באיסור פטור מדנקט הש"ס למילתיה מלאכת מחשבת אסרה תורה משמע שיתכוין כה] כו: **והא כבראי.** תרין כוותי דמתעסק פטור והכא לאו מתעסק הוא דלאותה שנתכוין אותה ליקט ומאי טעמא פטר רבי יהושע כגון שאבד מלקט מלבו מחשבה ראשונה של לקיטה אבדה מלבו ושכחה כגון שנתכוין ללקוט ענבים ושכח וכסבור תאנים בעינא והלכה ידו על הענבים וליקטן כלא מתכוון הרי נעשית כקשתו שלענבים היה צריך (ד) כו) [אבל לא נעשית מחשבתו] שבשעת לקיטה חשב על התאנים ועכשיו נמצא שלא נעשית מחשבתו ולאן תרוייהו בעינן כקשתו ומחשבתו כז):

לשון התוספות דאיתמר נתכוון להגביה התלוש וחתך המחובר. לפי מה שפירשנו צריך לומר ועלה בידו מחובר אותו עצמו כח) שמתכוון לו דאי חתך מחובר אחר אמאי נקט נתכוון לתלוש אפי' נתכוין למחובר פטור כמו ההיא דשתי נרות ונתכוון לכבות את זו וכיבה את זו ורבינו שלמה ז"ל לא פירש כן כט): **דהא לא איכוון** לחתיכה דאיסורא. ואם תאמר שוגג נמי דכל התורה כולה לא מתכוון לאיסור ויש לומר בכל התורה כולה כשאמר מותר הוא כשוגג בדבר שהוא ידוע לנו שהוא איסור אבל הכא מתכוון לדבר שהוא היתר לכולי עלמא אם היה כפי מה שהוא סבור ולכך פטור משום דהוי מתעסק: **אבל** בחד מינא אפילו רבי יהושע מחייב ל). לכך פריך לשמואל ולא פריך לאביי ורבא דלעיל משום דלשמואל איירי בהכי במתכוין לאיסור לא) ומיפטר מטעם מלאכת מחשבת אבל לאביי ורבא לא פריך משום דלדידהו לא איירו בהכי אלא איירו שנתכוון להיתר דפטור מטעם בה פרט למתעסק דהכי סוגיא דלעיל: **הכא** במאי עסקינן שאבד מלקט מלבו כגון שנתכוון כו'. וכהא פליגי ר' אליעזר ורבי יהושע כדמפרש הש"ס ויתא עתה דלא פריך הא בחד מינא חייב דלכותיה בחד מינא קמיירי כגון שנתכוון ללקט תאנים הללו ושכח וכסבור תאנים אחרים בעינא שהם מצד אחר והלכה ידו על התאנים הראשונים ומשום הכי חייב כיון דמעיקרא לתאנים הללו נתכוון דהא דפטור מטעם מלאכת מחשבת בנתכוון לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר מיירי שלא אבד מלקט מלבו שלא נתכוון מעולם [אלא] לאותו מחובר הראשון:

היינו

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ב מהל' שגגות הלכה ז וסמג עשין סימן כן:
ב מיי' שם:
כג ג מיי' פ"א שם הל' יא:
כד ד מיי' פ"ט מהל' שבת הלכה יא וסמכים:
כה ה מיי' פ"ה מהל' שגגות הל' ח:
כו ו מיי' שם פ"ב הל' ח:
כז ז מיי' פ"א מהל' שבת הלכה ט:

◆

תורה אור השלם

1. ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות יי' אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם ונשא עונו: ויקרא ה יז
2. או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה והביא את קרבנו שעיר עזים זכר תמים: ויקרא ד כג

◆

שיטה מקובצת

א] עיין בחדושין: ב] בשבת פטור דהא אמר רב נחמן אמר שמואל מתעסק בחלבים ובעריות חייב שכן נהנה מתעסק בשבת פטור מ"ט: ג] פטור. פי' נ"א דכי איכוין לחתיכה דהלוש איכוין: ד] דאיסורא אמר ר' יוסי לא תיבת אומר נמחק: ה] עי' בחדושין: ו] תיבת פטור נמחק: ז] שזורי ור"ש אומרים לא: ח] מתיבת א"כ עד תיבת אמר ר"נ נרשם על כל תיבה קו להורות כי יתר הוא לפ"ד: ט] ין עי' בחדושין: יא] חייב. עי' תוס' (שבת דף עב:): יב] אמר ר' יהודה אפילו. תיבת אומר נמחק: יג] הכא דמתעסק הוא: יד] ותא אבתראי הכא: טו] מלבו כגון נתכוין: טז] נעשתה בקשתו ורבי יהושע סבר לא נעשתה בקשתו ומחשבתו: יז] כגון חלב כו' עד אל החלב ואכלו ולא דמי לשוגג כו'. בגליון וכן פי' מתעסק דעריות וכתוב פי' כן דשוגג היינו שנתכוין לחתיכה זו עצמה אבל סבור שהוא שומן וה"ה דמצי למימר דשוגג זהו אומר מותר דהוי שוגג כו'. בגליון ע"כ: יח] שומן. בגליון ועוד יש לפרש שוגג היינו אומר מותר לאכול חלב דהוי שוגג בכל התורה כולה חוץ מלענין גלות דטובא בשגגה כתיבא. תוס' כת"י: יט] טהורה היא. לא הבנתי זה הלשון דהיינו נתכוין לחתיכה עצמה של חלב וסבור שהוא שומן שאמר רש"י לעיל שהוא שוגג וכך היה לו לומר אשתו טהורה ואחותו עמו בבית ונתכוין לבא על אשתו ונשמטה אשתו ולא ידע ובא אחותו במקומה א"נ אשתו נדה ואחותו עמו בבית ונתכוין לבא על אשתו ובא על אחותו והיינו דומיא דמתעסק דחלב דפי' רש"י בעצמו לעיל: כ] למחר הא גמר אות ו' נמחק: כא] מחייב דלאו מתעסק הוא שהרי ללקיטת תאנים נתכוין וליקט תאנים ואת אמרת מתעסק בשבת פטור דמשמע בסתם ואפילו בחד מנא ובס"א אינו: כב] תיבות אפילו ר' יהושע מחייב נמחק: כג] מתיבת דלאו מתעסק עד תיבת אע"ג אין זה מקומו ושייך למעלה (ועי' באות כא): כד] תיבת אבל נרשם קו למעלה להורות כי הוא יתר: כה] שיתכוין לזו הס"ד ותיבת כו נמחק: כו] צריך אבל לא נעשה בקשתו ומחשבתו שבשעת: כז] ומחשבתו אבל מתעסק אחר כגון דנתכוין מחובר זה וליקט את זה אפילו בצד זה פטור לד"ה אפילו לר' אליעזר שהרי לא נעשית בקשתו שמעולם לא נתכוין לאותו מחובר שליקט. כך יש בגמרא ישנה בגליון תוס': כח] עצמו שנתכוין לו אות מ' נמחק: כט] כן דמשמע ליה דרש"י מיירי מתעסק ממש דפטר ר' יהושע בב' מינין אפילו מתעסק בדבר אסור והתרגי אם פטר ר' יהושע דלכאורה מחייב וא"כ למה נאמר כו' פי' בדבר שהוא אכת שמותר כגון להגביה את התלוש וחתך את המחובר או מתכוין לאיסור נמי אם מתכוין לכבות והדליק והוו ב' שמות דדוקא בחושב ב' מינים דהוו שניהם שם אחד יכול להיות דר' יהושע מחייב כן היה אומר ר' יהודה והא דלא אותיב תלמודא ממילתא דר"ש משום דמצינו לדחות באבד מלקט מלבו אבל מילתא דר"י משתמע טפי דמיירי במתעסק בזו ועלתה בידו אחרת ומוקי לה תלמודא בלא מתעסק אבל מלקט בלבו דמתחילה מתכוין במה שהוא עושה בסוף: ל] מחייב ואת אמרת מתעסק בשבת פטור דמשמע בסתם ואפילו בחד מינא ואע"ג דאביי ורבא לא פטרי מתעסק אלא במתכוין להיתר שמואל אפילו מתעסק לאיסורא פטר ע"כ לשון הקונטרס וקשה שהרי אפילו במתכוין לאיסור פטרי כמו בההיא דשתי נרות דולקות כדפירש לעיל אלא נראה לכך: לא] לאיסור דמיפטר מטעם אות ר' נמחק:

מסורת הש"ס

א) רפ"ק דשבועות, ב) [סנהדרין סב:], ג) [לפירש"י צ"ל אלא מתעסק וכו' כבהי"ן], ד) [סנהדרין סב: כלה יט:], ה) מנחה יא: ב"ק כו: ס. זבחים מו., ו) שבת עב:, ז) שבת קה. לעיל יא., ח) שבת קלז. פסחים עב., ט) [כריתות לג. וש"נ ועמ"ש על גליון תענית טו: בס"ד], י) פ"א דספרי.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אי דחלבים ועריות חייב שכן נהנה אלא מתעסק דשבת פטור דאמר רב נחמן אמר שמואל המתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה המתעסק בשבת פטור מ"ט מלאכת מחשבת כצ"ל: (ב) רש"י ד"ה אלא מתעסק דשבת וכו' דשבת מפרש: (ג) ד"ה אבל בחד וכו' בחד מינא ומשני דכאן אפילו רבי יהושע כצ"ל והד"א: (ד) ד"ה ומאי כחרוך וכו' שלענבים היה צריך בזה פוטר שבשעת לקיטה:

◆

מוסף רש"י

המתעסק בחלבים ועריות. כסבלה כדי חלבים ועריות חייב מתעסק ולא נתכוין לכך. כל מתעסק קרי ליה שלא מתכוין לדבר זה כלל (סנהדרין סב.). מלאכת מחשבת אסרה תורה. שחשב לעשות זאת (שם). שנתכוין לעשות מלאכה וסבור שהיום חול (ב"ק כו.). שנשנית פרשת שבת למלאכת המשכן כויקהל, ומלאכת מחשבת שהשוטה איתה מתכוין למלאכה גמורה אלא ששגג בשבת, או סבור שמלאכה זו מותרת (זבחים מו: וכעי"ז חגיגה י:). נתכוון להגביה את התלוש. כגון דגזל ספין נערוצת סירק ונתכוין להגביהו, וחתך את המחובר פטור. דכתיב אשר חטא בה ודרשינן פרט למתעסק בדבר אחר ועשה דבר זה, ושוגג היכי דמי כגון שנתכוין לכך אלא שגג דסבר שאין היום שבת או סבר שמלאכה זו מותרת, וזה מתעסק בהגבהה היה ולא נתכוין (שבת עב:). ר' אליעזר אומר. אתא לפרושי שיעור אורג שמנו בכלות מלאכות דתנן התם שני חוטין (שבת קה.). האורג שלשה חוטין בתחילה. אם מתחילה אריגתו של בגד, ואחד על האריג. אם מוסיף הוא על האריג שיעורו כלאחד, דמצטרף עם הראשון (שם). ר' אליעזר מחייב חטאת. דטעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה הוא ועבד ליה חבורה שלא לצורך (שבת קלז.).

◆

רבינו גרשום

ידיעה. ודאי: אמר ריש לקיש הא מני ר' ישמעאל היא. דאמר בפ' קמא דשבועות דלא בעי ידיעה בתחלה והילכך אפי' אם לא הוה ידיעה כלל חייב: ור' יוחנן אמר אפילו תימא רבנן. דבעו ידיעה בתחילה ובסוף [מ"מ] הוי חייב דקסבר כאן לענין טומאה עשו ספק ידיעה כידיעה ודאי והילכך חייב: קס"ד כאן עשו וה"ה לכל התורה כולה א"כ קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן קשיא דר"ל אדר"ל. קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן דהכא אמר ר' יוחנן ספק ידיעה כידיעה ודאי הוא והתם בספק חלב [אמרן] דספק ידיעה אינה כידיעה ודאי ואינו חייב חטאת בעל ידיעה ודאי אלא אשם בעל ידיעה ספק: וקשיא דר"ל אדר"ל דכיון דאמר ר"ל לקיש דר' סבר דידיעת ספק מחלקת לחטאות אמאי מוקים הא דשבילין דחייב כר' ישמעאל לוקמה כרבי: בשלמא דר' יוחנן אדר' יוחנן לא קשיא. כאן גבי קדש הוא דעשו ספק ידיעה בתחלה כודאי ידיעה דידיעה תחלה דקודש ומקדש לא אשכחן בהדיא אלא מכללא אתי כדאמר ונעלם מכלל שידע הלכך כיון דלא כתיבא ידיעה בהדיא משום הכי אפילו בידיעת ספק נמי סגיא וחייב אבל בכל התורה דבהדיא כתיב ידיעה או הודע אליו משום הכי בעינן אי אית ביה ידיעה ודאי חייב אי לא לא: אלא לר"ל קשיא אדמוקים להך כר' ישמעאל לוקמה כרבי: הכי נמי דמצי מוקים לה כרבי: אלא הא קמ"ל דר' ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה. ומאי קמ"ל מתניתין היא בשבועות דר' ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה: דתנן ונעלם ממנו ונעלם ממנו ב' פעמים אחד לחייב על העלם טומאה ואחד לחייב על העלם מקדש וקדשיו. והא מאן דבעי ידיעה בתחלה מונעלם ממנו דכתיב תרי זמני נפקא ליה כדאמר לעיל ונעלם והוא ידע ונעלם: איצטריך לאשמועינן דמהו דתימא כי לית ליה לר' ישמעאל ידיעה בתחלה מקראי כדאמרינן דקא מפיק להו להעלם מקדש וטומאה אבל מסברא אית ליה קמ"ל ר"ל דלית ליה: שבת ויוה"כ. כגון שחל יום הכפורים באחר בשבת ועשה מלאכה בין השמשות בה"ש או על העושה מלאכה ואין ידוע מעין אי זו אב של מלאכה עשה או מעין אי זו תולדה של אב מלאכה עשה: מה נפשך וכו'. היינו טעמא דר' אליעזר דמחייב חטאת מסה נפשך: ור' יהושע פוטר. משום דכתיב אשר חטא בה עד שידע במה חטא: פרט למתעסק. שמתעסק בהן לצורך דבר אחר ובא לידי איסור שלא בכונה: °המתעסק במאי אי בחלבים ובעריות. כגון כסבור רוק הוא ובלעו והיה חלב. ובעריות כגון שנפל מן הגג ונתקע. האי חייב הוא שכן נהנה. אלא פרט למתעסק בשבת בדבר היתר ובא לידי איסור שלא מדעתו דפטור. דמלאכת מחשבת אסרה תורה. דכל מלאכות ילפינן ממשכן ובמשכן כתיב מלאכת מחשבת. פרט למתעסק בדבר אחר. והיכי דמי מתעסק דשבת פטור. לרבא ואביי דפליגי במסכת שבת: לרבא. כגון שנתכוון לחתוך שום מאכל תלוש וחתך מחובר שלא נעשה מחשבתו: תנא בברייתא. אמר להן ר' יוסי לחכמים דיקדקתם אחרי והשבתתי תשובה נצחת: הכי אמרו ליה. והכי אהדרו לדבריך שאתה אומר מקצת מלאכה עשה היום ומקצת למחר ופטור דלא עשה מלאכה שלימה ביום אחד הגביהה בין השמשות מהו כגון שהיה עומד ברשות היחיד בין השמשות והגביה חפץ ברשות הרבים דמשעה דאגבהיה חייב לטעמיה דמאן דאמר דלא בעי עקירה צריך הנחה אלא אגבהיה הויא אב מלאכה גמורה והגבהה אפשר להיות כהרף עין וליכא למימר מקצתה היתה היום ומקצתה למחר והלכך אמר להון דקדקתם אחרי והשבתונו. ואיכא דאמרי הגבהה בין השמשות בסכה בקרקוש על הסדן בההיא הגבהה אהדרוה דהויא כאבות מלאכות ואין בה שהות: וניכא להו ההיא הגבהה נמי הות מקצת היום כגון דהגבהה הוה היום והבאה בסדן למחר הא קא סבר ר' יוסי בין השמשות כהרף עין: הכי נמי קאמר להו. ודקדקתם אחרי דקאמר דאין בדבריכם כלום: ולר' יוסי גמר מלאכה לר' אליעזר. הא שמענא דמחייב דקאמר ואחד על האריג חייב דהויא גמר מלאכה והכא נמי בהגבהה דבין השמשות ליחייב על גמר מלאכה דגמר מלאכה הויא ביום אחד ואמאי פטר ר' יוסי:

א) עד כאן שייך לעמוד הקודם